

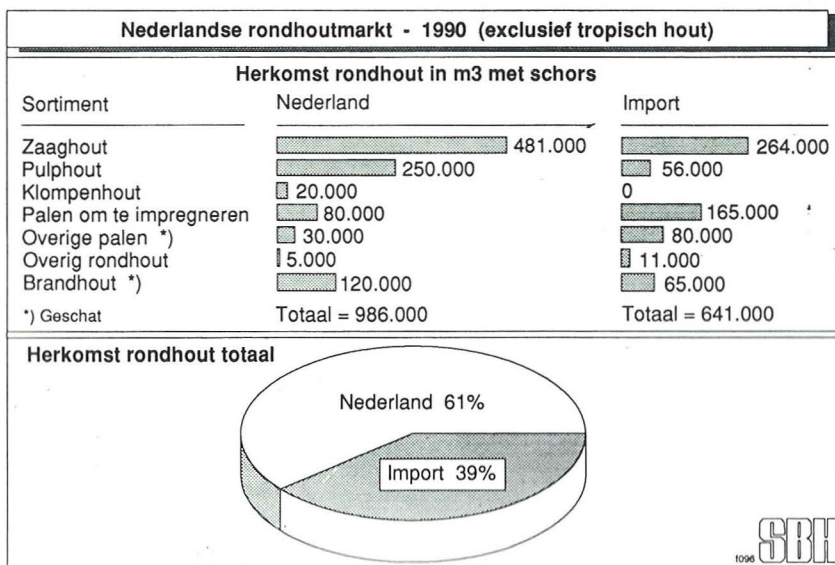
De Nederlandse rondhoutverwerkende industrie in 1990 (1)

Sinds 1988 is de belangstelling voor Nederlands hout sterk in beweging. De ene ontwikkeling roept weer anderen op. De gevolgen zijn soms verstrekkend voor de Nederlandse bosbouw en de Nederlandse houtverwerkende industrie. Voor de SBH een reden om het integrale onderzoek van 1989 naar het gebruik van rondhout door de Nederlandse houtverwerkende industrie te herhalen. Dit Bos en Hout Bericht geeft de stand van zaken in 1990 weer wat betreft de totale rondhoutverwerking in Nederland en in de zagerij-sector in het bijzonder. In een volgend Bericht komen papierindustrie, klompenmakerijen en impregneersector aan de orde.

1. De discussie rond het gebruik van tropisch hardhout heeft geleid tot een toenemende belangstelling voor verduurzaamd Nederlands hout. Anderzijds staat ook verduurzaamd hout onder druk, vanwege de vermeende negatieve milieu-invloeden.

2. Te weinig aanplant van populieren in de zestiger en zeventiger jaren heeft nu een schaarste aan zaaghout in eigen land tot gevolg waardoor de import verder toeneemt.

Figuur 1

3. Oud papier is momenteel tegen lage prijzen beschikbaar. In de papierindustrie heeft dit in een aantal gevallen geleid tot een stijging van de vervanging van papierhout door oud papier. Bovendien is het voor de papierindustrie, in het kader van risicospreiding, interessant om deze grondstof blijvend in te zetten, náást rondhout en pulp.

Drie voorbeelden die tekenend zijn voor de situatie waarin de Nederlandse bosbouw en houtverwerkende industrie zich bevinden. Dit geldt overigens niet alleen voor Nederland. Ook internationaal zijn dergelijke ontwikkelingen waar te nemen. Welke richting ze uiteindelijk uitgaan is nu nog niet te zeggen. Het is daarom zaak om ze op de voet te volgen en bij te sturen waar dat mogelijk is. Voor de bos- en houtsector kunnen ze enerzijds bedreigend zijn, maar anderzijds ook kansen bieden.

Bovendien komen de ontwikkelingen steeds vaker buiten de houtsector zelf op gang, bijvoorbeeld door de opkomende zorg voor ons milieu. Dit maakt het alleen maar méér noodzakelijk om gezamenlijk de ontwikkelingen te volgen en actie te ondernemen als dat nodig is.

Om effectieve en doelgerichte beslissingen te kunnen nemen is een goed inzicht in het aanbod en het gebruik van Nederlands rondhout noodzakelijk. Naast informatie over de gebruikte hoeveelheden hout per soort en kwaliteit zijn ook de betaalde prijzen en de verwachte ontwikkelingen in vraag en aanbod van belang.

Wat het aanbod van rondhout uit het Nederlandse bos betreft, wordt op dit moment de laatste hand gelegd aan de eerste resultaten van een omvangrijk onderzoek naar de houtoogst in het Nederlandse bos. Dit onderzoek, dat het ministerie van LNV onder de naam HOSP uitvoert, is drie jaar geleden gestart. Mede opdrachtgevers zijn de Nederlandse boseigenaren, de houtverwerkende industrie, boomkwekers en het ministerie van Economische Zaken. De vraagrijde brengt de Stichting Bos en Hout sinds enkele jaren in kaart. De eerste poging om een integraal beeld te krijgen van de rondhoutverwerking in Nederland dateert van 1989. Dit jaar is het onderzoek herhaald en uitgebreid met de impregneersector. Bovendien is geprobeerd om een nadere detaillering in de resultaten aan te brengen.

Tabel 1 Nederlandse rondhoutbalans 1990 in 1000 m³ met schors (exclusief tropisch hout)

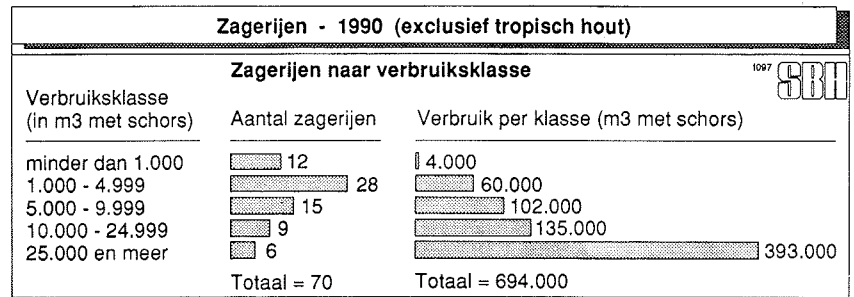
Import	645.000	Export	430.000
Voorraad	- 85.000	Verbruik	1.550.000
Oogst	1.420.000		
Beschikbaarheid	1.980.000	Behoefte	1.980.000

Het totale rondhoutverbruik in Nederland

Het vele hout dat wij Nederlanders in de vorm van verschillende producten gebruiken, komt voor slechts ongeveer 8% uit eigen bos. De precieze jaarlijkse houtoogst is op dit moment nog niet bekend. Het eerder genoemde HOSP-onderzoek zal hierover zeer binnenkort meer informatie gaan leveren. In het algemeen schat men het oogstvolume op circa 1.2 - 1.4 miljoen m³ werkhout met schors. Dit stamhout wordt vervolgens verzaagd, geïmpregneerd, verpulpt, tot klompen verwerkt, verbrand, etc. Voor het grootste deel vindt dit in Nederland plaats, maar een niet onaanzienlijke hoeveelheid vindt haar weg in de export. In 1990 leverde Nederland volgens het CBS 430.000 m³ stamhout met schors aan het buitenland om daar te worden verwerkt tot voornamelijk spaanplaten (tabel 1). Tegenover deze export stond een rondhoutimport van 645.000 m³, waarbij tropisch hout buiten beschouwing is gelaten. De import bestond vooral uit zaaghout (41%) en palen (26%). Tabel 1 laat verder zien dat het rondhoutverbruik op ruim 1,5 miljoen m³ wordt geschat. Dit cijfer berust op schattingen, omdat betrouwbare cijfers over het brandhoutverbruik ontbreken. Uit deze cijfers kan worden afgeleid dat de voorraden bij de industrie in 1990 met circa 85.000 m³ zijn toegenomen. Figuur 1 geeft voor 1990 een overzicht van de herkomst van de verschillende rondhoutsortimenten, die door de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie zijn ingekocht. Voor de sortimenten „overige palen” en „brandhout” is met schattingen gewerkt. De totalen berusten daarmee ook gedeeltelijk op schattingen. Verder moet worden opgemerkt dat inkoop niet gelijk hoeft te zijn aan verbruik. Door de hevige voorjaarsstormen in 1990 was er dat jaar een extra aanbod van hout. Dit is door de houtverwerkende industrie gedeeltelijk ingekocht, maar niet onmiddellijk verwerkt. Bijna tweederde van het in Nederland verwerkte rondhout is afkomstig uit het Nederlandse bos; de resterende eenderde wordt uit import gedekt. Figuur 1 maakt duidelijk dat zaaghout het belangrijkste sortiment is, gevolgd door pulphout. Hierbij past wel de opmerking dat het Nederlandse bos naast de hier genoemde sortimenten ook de eerder genoemde 430.000 m³ aan stamhout levert voor de export. Verder is opvallend dat palen voor tweederde deel uit het buitenland komen.

De Nederlandse zagerijen

Een belangrijk rondhoutsortiment uit het Nederlandse bos is het zaaghout. Ruim eenderde

deel van de totale Nederlandse houtoogst gaat naar de zagerijen. In 1990 verzaagden 70 bedrijven in totaal bijna 700.000 m³ hout.

Figuur 2

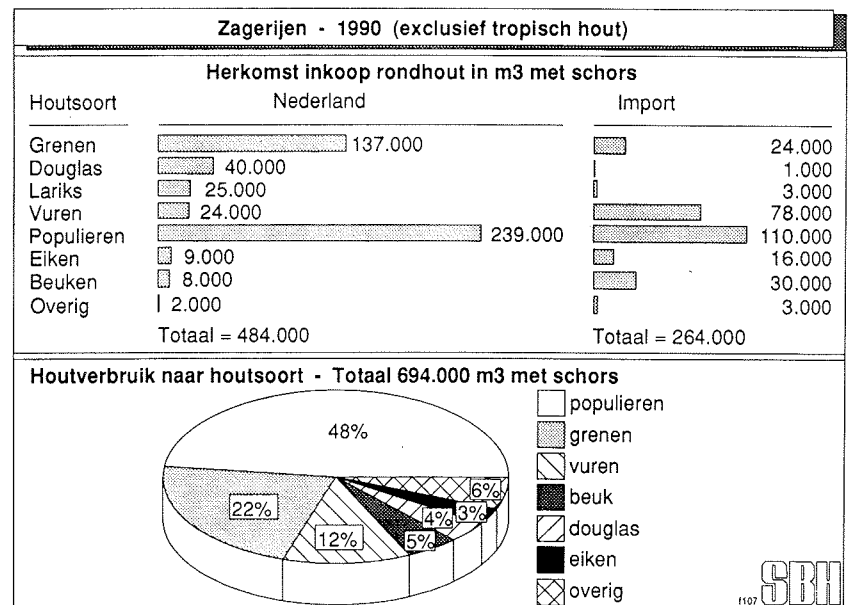
Bedrijfs grootte

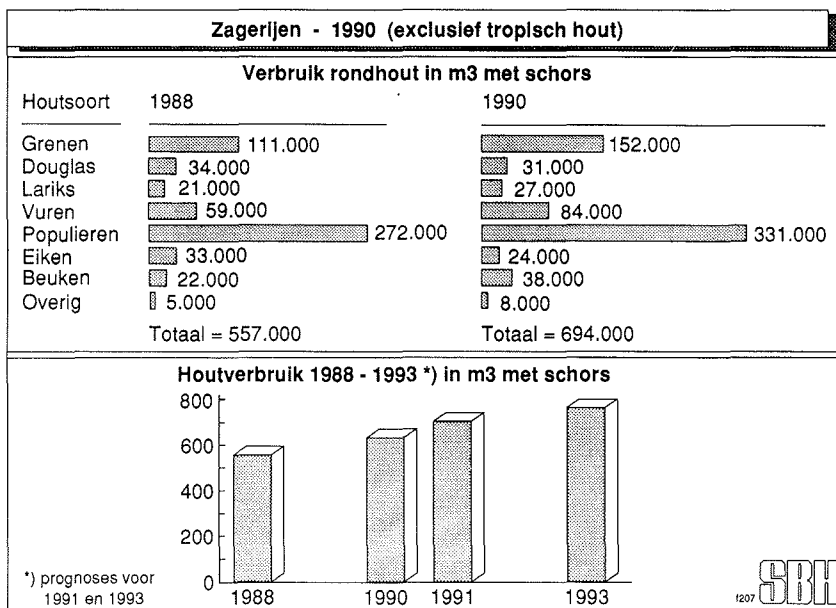
De Nederlandse zagerij-sector bestaat uit vele kleine bedrijven. Figuur 2 geeft een overzicht van de zagerijen naar verbruiksklasse. Driekwart van de bedrijven verwerkt minder dan 10.000 m³ stamhout per jaar. Hoewel deze bedrijven samen nog geen kwart van het totale zaaghout verwerken en daarmee kwantitatief misschien van minder belang zijn, blijken ze juist essentieel te zijn voor de verwerking van speciale houtsoorten (acacia, iep, kers, appel) of voor de verwerking tot speciale afmetingen. Van kwantitatief belang zijn de zes grote bedrijven, behorende tot de klasse groter dan 25.000 m³. Zij verwerken meer dan de helft van het totale zaaghoutvolume.

Verbruik en herkomst

Figuur 3 geeft een beeld van de soortensamenstelling van de ongeveer 700.000 m³ zaaghout met schors, die in 1990 verzaagd werd. De belangrijkste houtsoort is populier. Bijna de helft van het verzaagde houtvolume (48%) bestond

Figuur 3

Figuur 4

uit populierehout. Op grote afstand volgt grenen (22%).

In 1990 kochten zagerijen bijna 750.000 m³ zaaghout met schors. Een vergelijking tussen inkoop en verbruik laat zien dat de houtvoorraden in de bedrijven met ruim 50.000 m³ toenamen.

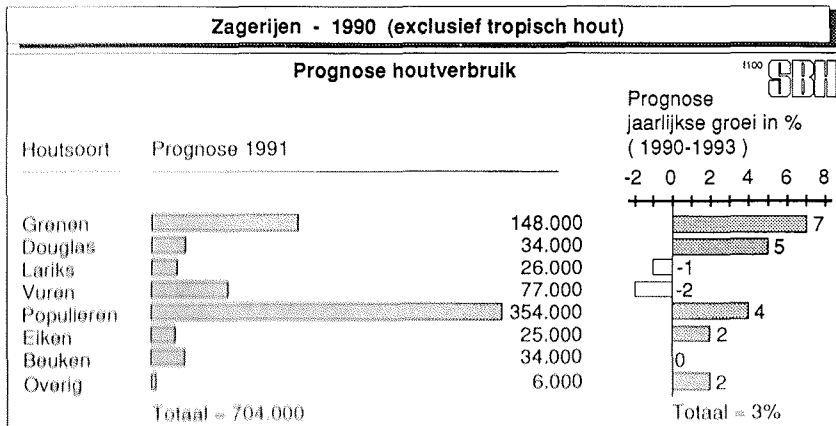
Figuur 3 geeft verder een overzicht van de herkomst van het door de zagerijen gekochte hout. Bijna tweederde van het zaaghout was afkomstig uit het Nederlandse bos. Het overige moest worden geïmporteerd. Deze verhouding verschilt overigens aanzienlijk per houtsoort. Zo was het harde loofhout, eiken en beuken, voor het belangrijkste deel uit het buitenland afkomstig en kwam een niet onaanzienlijk deel van het populierehout van elders. Douglas en lariks daarentegen werden nauwelijks in het buitenland gekocht.

Prognose houtverbruik

Nederland verzaagt steeds meer hout zelf.

Figuur 4 geeft een overzicht van het verbruik in 1988 en 1990 en de te verwachten verbruikscij-

Figuur 5

fers (prognoses) voor 1991 en 1993. Bij het cijfer voor 1988 moet worden opgemerkt dat er in dat jaar minder zagerijen bij het onderzoek betrokken waren. Het waren wel uitsluitend kleinere bedrijven die buiten beschouwing bleven. In werkelijkheid zal het verbruikte houtvolume in dat jaar dus iets hoger hebben gelegen.

Het zaaghoutverbruik laat een stijgende lijn zien. Toename van verbruik doet zich vooral voor bij het naald- en populierehout en heeft vooral tussen 1988 en 1990 plaatsgevonden. Naar verwachting zal de stijgende lijn zich ook in de komende jaren voortzetten, hoewel niet zo sterk als in voorgaande jaren. Deels gebaseerd op gegevens en deels op prognoses betekent dit voor de gehele periode 1988-1993 een opmerkelijke toename van het verbruik met 37%. Figuur 5 geeft per houtsoort een gedetailleerd overzicht voor de periode 1991-1993. Een vergelijking tussen het werkelijke verbruik van 1988 en 1990 laat zien dat het gestegen gebruik vooral wordt gedekt door hout uit het Nederlandse bos; een verheugende ontwikkeling. Helaas moeten we ook concluderen dat steeds meer grenen-, vuren-, populieren- en beuken zaagstammen uit het buitenland komen. Gezien de afnemende beschikbaarheid van populierehout in Nederland moeten we wat deze soort betreft rekening houden met een verdere stijging van de invoer (Zie ook Bos en Hout Bericht 1991 no. 1). De vraag naar eiken zaagstammen is verder afgenomen, evenals de vraag naar gezaagd eiken. Zagerijen verwachten voor de periode 1991-1993 een jaarlijkse groei van het houtverbruik van gemiddeld 3%. Belangrijkste stijgers zijn grenen (+ 7%), douglas (+ 5%) en populieren (+ 4%).

Rondhoutspecificatie

In het onderzoek van 1990 probeerden we per rondhoutsortiment een nadere specificatie te krijgen van de eisen die de verwerkers aan zaagstammen stellen en van de betaalde prijzen. e zagerijen onderscheiden de volgende sortimenten: zaaghout, kisthout, profielhout en langhout.

Zaaghout is het belangrijkste sortiment. Figuur 6 geeft per houtsoort een overzicht van de minimumeisen ten aanzien van topdiameter en lengte. Als ondergrens voor de topdiameter wordt 20 cm aangehouden en voor de lengte 1 à 2 meter. In het algemeen liggen de gevraagde diameters en lengten bij het loofhout hoger dan bij naaldhout. Zeker bij het harde loofhout, eiken en beuken, wil men dikkere stammen en grotere lengten. Van de sortimenten kisthout, profielhout en langhout zijn te weinig gegevens binnengekomen om per houtsoort een betrouwbaar beeld te kunnen geven. In zijn algemeenheid is uit de enquêtes op te maken dat men bij het langhout voor naald- en loofhout een minimale topdiameter

ter van respectievelijk 12 en 20 cm hanteert. De minimale lengte bedraagt 10 m. De minimale eisen bij profielhout, dat uitsluitend uit naaldhout bestaat, zijn 12 cm topdiameter en een minimale lengte van 2 m.

Bij kisthout tenslotte, wordt een minimum topdiameter van 18 cm en een minimum lengte van eveneens 2 m aangehouden.

Prijzen

Bij de betaalde prijzen deed zich een probleem voor dat verband houdt met de voorjaarsstormen. De prijzen van zaaghout kwamen in de tweede helft van 1990 sterk onder druk te staan door het grote aanbod van stormhout. Het gevolg is dat de zagerijen vrij ruime marges hebben gehanteerd bij de opgave van prijzen die zij in 1990 voor dit sortiment franco fabriek betaalden. Naast dit extra aanbod van hout in 1990, bepalen kwaliteitskenmerken zoals rechtheid van de stam, noestigheid, volume per boom, aanwezigheid van aantastingen, etcetera, ook in belangrijke mate de prijs. Bij sommige houtsoorten, zoals eiken en beuken, spelen deze factoren zelfs een belangrijkere rol dan bij de anderen. Het gevolg is dan ook dat de prijzen bij deze beide soorten een grotere spreiding vertonen. Overigens bleek uit een nadere analyse van de gegevens dat zagerijen die een hogere minimum diameter hanteren voor naald- en populierehout, niet méér voor het zaaghout betalen.

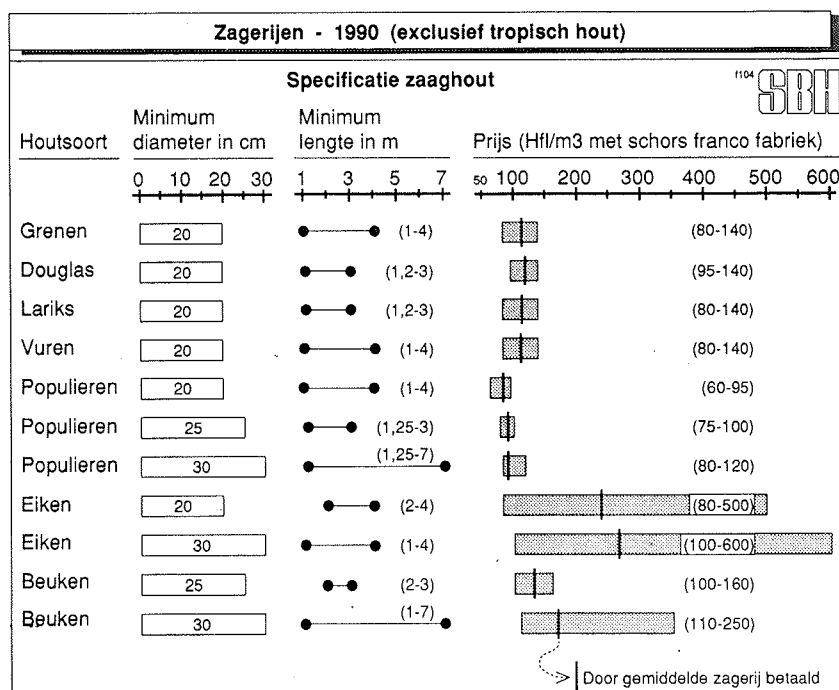
De prijsgrenzen voor het naaldhout zijn voor alle naaldhoutsoorten vrijwel gelijk. Ze variëren tussen de f 80,- en f 140,- per m³ franco fabriek. Voor douglas betaalt men gemiddeld het meeste. In hoeverre dit ook samenhangt met andere kwaliteitsaspecten zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van noesten, is niet verder onderzocht. Een prijsvergelijking tussen de houtsoorten mag dan ook niet worden gemaakt.

Bij loofhout verschillen de prijsgrenzen per houtsoort aanzienlijk, terwijl ook de gemiddelde prijzen grote verschillen vertonen. Nog meer dan bij het naaldhout hangt dit samen met andere kwaliteitskenmerken.

Gemiddeld wordt voor het eikehout het meeste betaald.

Samenvattend:

1. Nederland oogst jaarlijks circa 1,2 tot 1,4 miljoen m³ hout. Daartegenover stond in 1990 een verbruik van ruim 1,5 miljoen m rondhout. Voor dat verbruik werd bijna 650.000 m³ geïmporteerd, tegenover een export van 430.000 m³.
2. Als gevolg van de stormen in 1990 is er door de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie meer hout ingekocht dan verwerkt. Het stormhout heeft bovendien de prijzen onder druk gezet.
3. De Nederlandse zagerij-sector bestaat uit vele

Figuur 6

kleine bedrijven. Zeventig Nederlandse zagerijen verwerkten in 1990 samen bijna 700.000 m³ stammen. De zes grootste bedrijven verwerkten meer dan de helft van dit volume.

4. Met bijna de helft van het totale verbruik aan zaaghout is populierehout de belangrijkste houtsoort die in Nederland wordt verzaagd.

5. Naar verwachting zal het zaaghoutgebruik, gerekend tussen 1988 en 1993, met 37% toenemen. De grootste stijging doet zich voor bij de naaldhoutsoorten en het populierehout. In toenemende mate gebruikt men Nederlands hout, terwijl ook de import van zaagstammen blijft stijgen.

6. De eisen die zagerijen aan zaaghout stellen, zijn voor de naaldhoutsoorten vrijwel identiek. Voor het loofhout gelden in het algemeen grotere diameters en lengten dan voor naaldhout en ook andere kwaliteitsaspecten spelen een belangrijke rol.

7. Voor naaldhoutstammen wordt tussen de f 80,- en f 140,- per m³ franco fabriek betaald. Gemiddeld noemen de zagerijen een bedrag van f 110,- tot f 120,- per m³.

Bij het loofhout lopen de prijzen sterker uiteen dan bij naaldhout, vooral bij eiken en beuken. Sterker dan bij de naaldhoutsoorten, hangen bij de laatste twee houtsoorten de prijzen af van andere kwaliteitskenmerken zoals rechtheid, afwezigheid van fouten, etcetera.

Ir. L.J.M. Dielen